

BURGEMEESTER VAN GRUNSVENPLEIN, HEERLEN

Definitief Ontwerp versie juli 2021

BURO LUBBERS
landschapsarchitectuur & stedenbouw

Station / Maankwartier

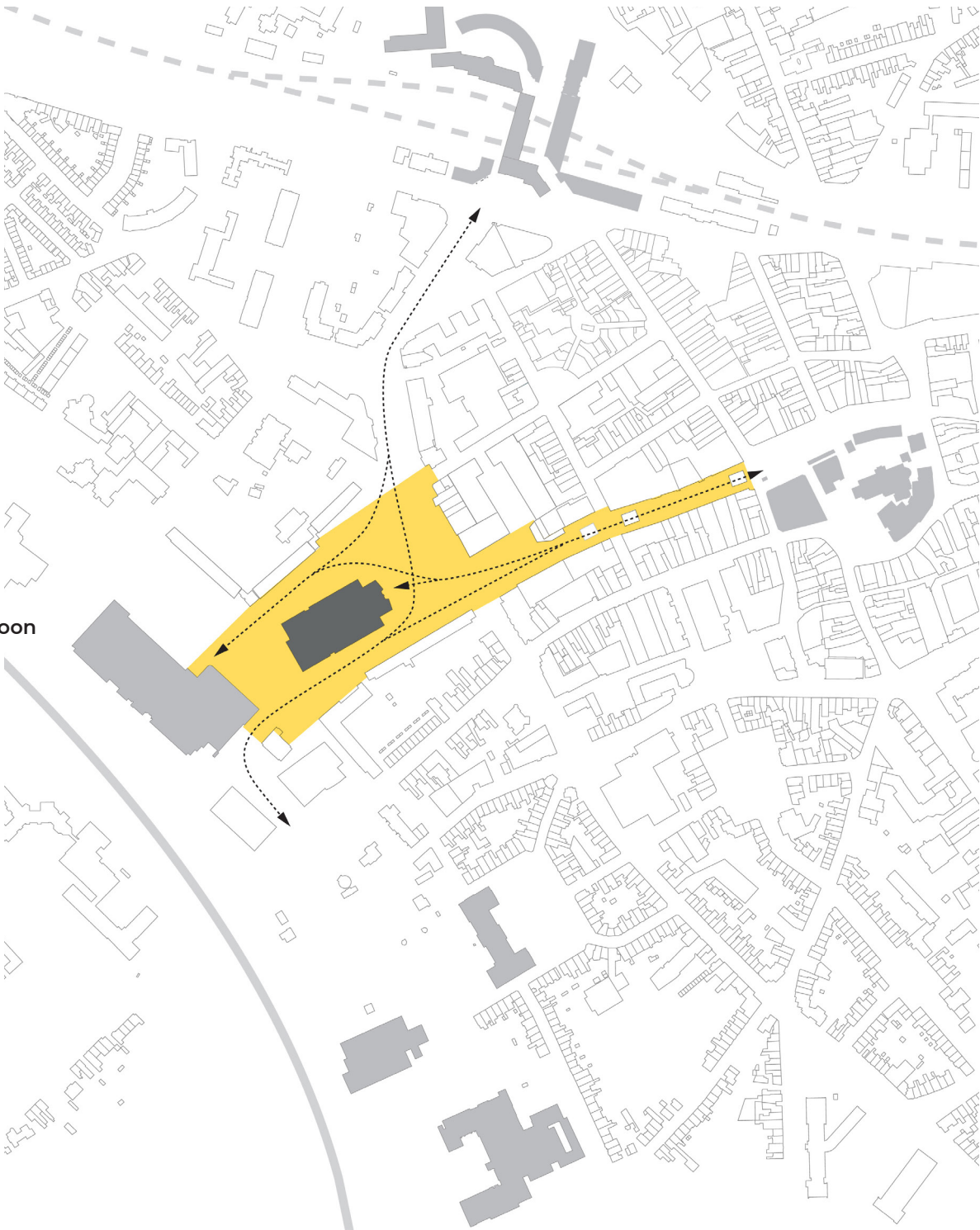
centrum

't Loon

Brightlands Smart Services Campus

de Grote Doorbraak

Het Van Grunsvenplein, welke Heerlenaar kent het niet?

We komen er dagelijks langs op weg naar de binnenstad, het winkelcentrum, het station of de campus. Vaak stoppen we even op het plein om te kijken naar de gewaagde capriolen van skaters en breakdancers. Deze stoere sporters hebben hun eigen plek te midden van heel veel groen. Al die bomen en planten, kleuren en geuren, vogels en vlinders, het lijkt hier wel een stedelijke oase. De verleiding is groot om even te pauzeren op een bankje met iets lekkers van de foodtruck. Met een beetje geluk begint er zo een kleine voorstelling. Een klassiek strijkkwartet, moderne dans, cabaret? Nog even en dan zijn de grote evenementen er weer. Ja, er is altijd wel een reden voor een bezoekje aan het levendige Van Grunsvenplein.

Een eigentijdse metamorfose

De openbare ruimte van Heerlen laat zich lezen als een reis door de tijd. Ontstaan als Romeinse nederzetting, verder ontwikkeld in de Middeleeuwen maakt de stad door de

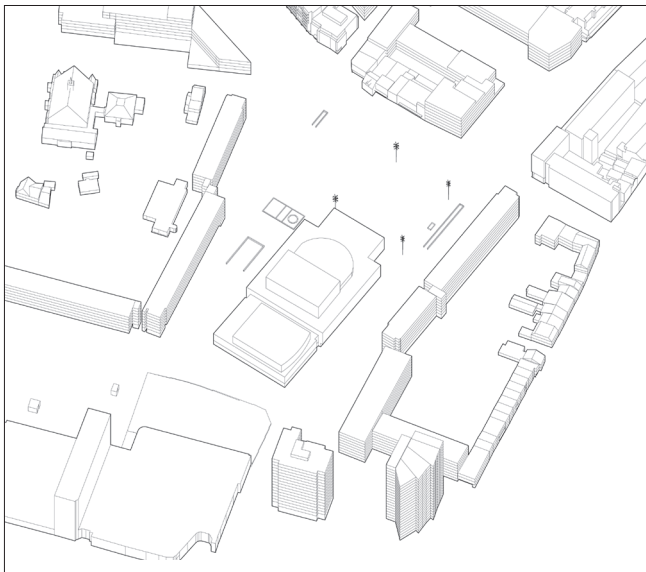
mijnbouw in de 19e en 20e eeuw een enorme groei door. In de jaren '60 vindt de grote doorbraak plaats in het centrum. Er wordt gesloopt ten behoeve van grootschalige nieuwbouw, zoals het theater, winkelcentrum 't Loon, warenhuizen en flats. De maat van de openbare ruimte verandert daardoor ook. Er ontstaat vanuit de binnenstad een brede wandelpromenade met weidse doorzichten op het nieuwe Van Grunsvenplein.

Toen absoluut modern, maar tegenwoordig mist het grote, stenige plein een menselijke schaal, sfeervol groen en gebruiksmogelijkheden. De lege ruimte leent zich goed voor grote evenementen, maar heeft op andere momenten geen herkenbare vorm en wanden. Een onduidelijke oriëntatie en weinig gebruik zijn het gevolg. Ook de aansluitingen op de omgeving belemmeren het pleingebruik. De Geerstraat is een barrière tussen het centrum, het plein en winkelcentrum 't Loon. De Homerusstraat voelt als een achterkant door de dominante entree van de parkeergarage en de expeditie ruimte voor het theater.

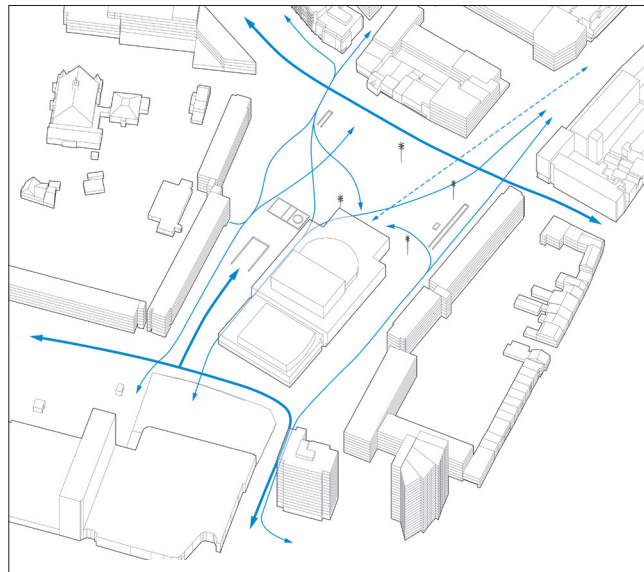

Parkstad Limburg Theaters en het Burgemeester van Grunsvenplein in de jaren zestig

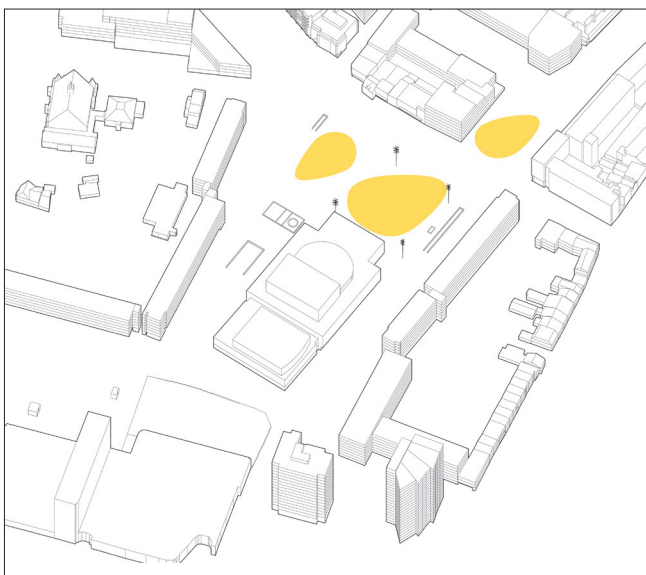
1. Opgave

2. Routes

3. Evenementen

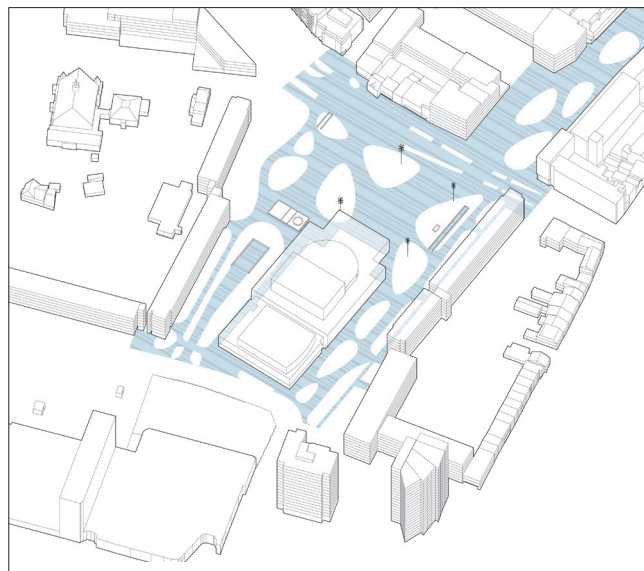
4. Vergroenen

5. Urban sports en verblijf

6. Urban Carpet

Tegen deze achtergrond heeft de gemeente Heerlen besloten het Van Grunsvenplein te herinrichten. Buro Lubbers en diederendirrix architecten ontwierpen een plan voor een eigentijdse metamorfose. Het Van Grunsvenplein verandert in een aantrekkelijk entreegebied tot het theater alsook een plek voor urban sports en evenementen. Het plein wordt bovendien een belangrijke schakel in het stedelijk weefsel, door de verbindingen visueel te versterken tussen de binnenstad en 't Loon. Ook de strategische ligging tussen het Maankwartier en het station enerzijds en de Brightlands Smart Services Campus anderzijds wordt benut. Veel groen maakt het plein klimaatrobuust en draagt bij aan een levendige, aantrekkelijke sfeer. Duurzaam wordt het plein ook door het hergebruik van materialen en elementen. Bovendien verenigt het ontwerp de belangen van alle betrokken partijen in een dynamisch, stedelijk plein. Jong en oud, bewoners en bezoekers, cultuurliefhebbers en sportievelingen, er is voor iedereen een plek op het Van Grunsvenplein in de 21e eeuw.

Twee pleinen in één

Het huidige plein is een grote lege ruimte met enkele losse elementen. Het zijn de routes die het plein in alle richtingen verbinden met de stad en het tot een belangrijke schakel maken. Daarom liggen de bestaande verkeersroutes, loop- en zichtlijnen aan de basis van het nieuwe ontwerp. Het plein wordt ingericht voor voetgangers en fietsers; auto- en expeditie verkeer zijn te gast. De Geerstraat en de Homerusstraat worden versmald door de gescheiden rijbanen te combineren. De stroken tussen de fiets- en rijbaan worden vergroend of ingericht als busperron. Het fietspad, een aantrekkelijke route onder de bomen, evenals de busbaan krijgen dezelfde verharding als het plein. Het resultaat? De rijbaan lijkt smaller en het plein groter.

De routestructuur onderscheidt twee open, vrije ruimtes voor evenementen: een groot plein voor de schouwburg en een kleiner plein tegenover de vijver. In plaats van één groot evenemententerrein hebben deze twee pleinruimtes een menselijke schaal, waardoor ze zowel geschikt zijn voor kleine en grootschalige programma's als doordeweeks gebruik. De evenementen die sinds jaar en dag op het van Grunsvenplein worden georganiseerd, kunnen in een andere opstelling ook in de toekomst plaatsvinden. Daarnaast biedt de plattegrond extra ruimte voor kleinere evenementen door het jaar heen.

De open pleinruimte voor de schouwburg creëert bovendien een zichtrelatie tussen de foyer binnen en het podium buiten alsook tussen het plein en de aansluitende Promenade. Theaterbezoekers worden zo uitgenodigd na afloop van de voorstelling nog iets te gaan drinken op de Markt en vice versa.

Zo groen mogelijk

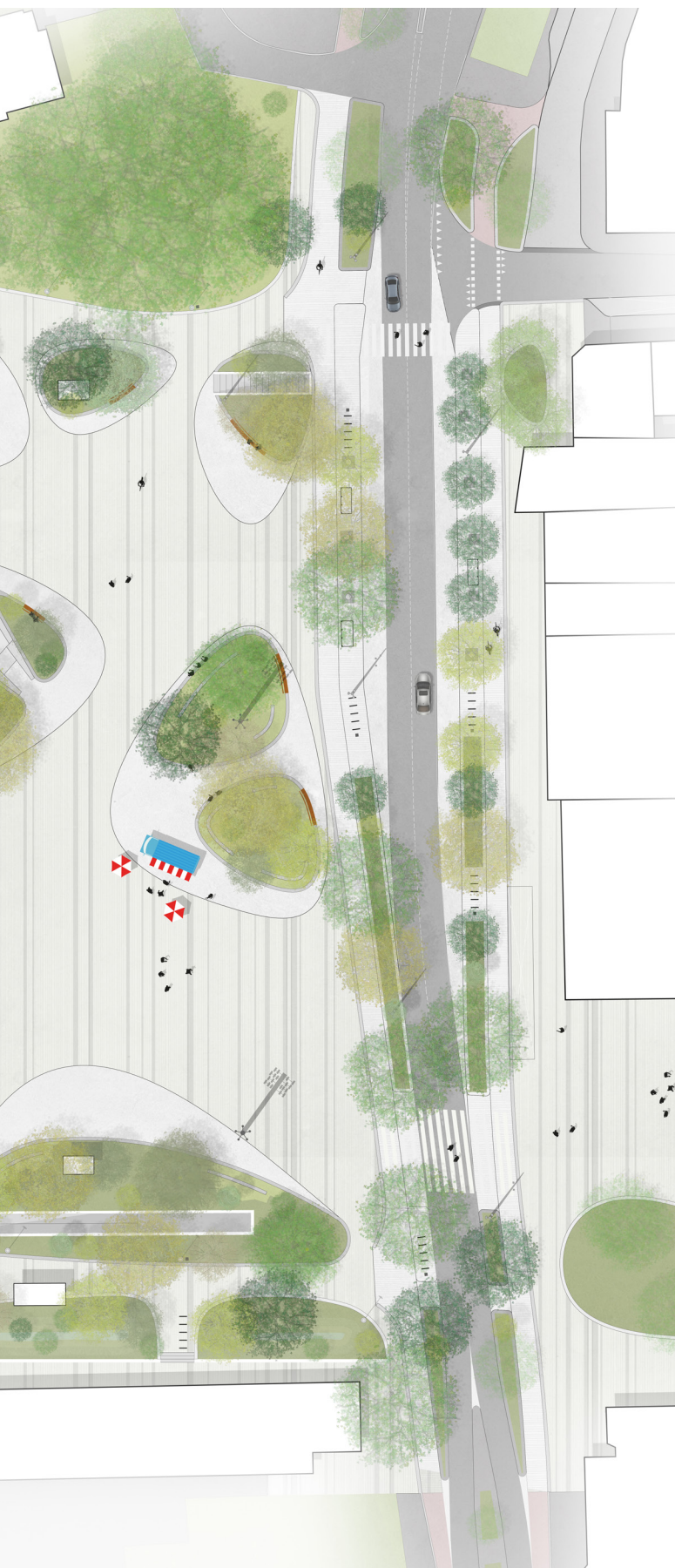
De ruimte tussen de routes en de subpleinen wordt optimaal vergroend met bomen en verhoogde plantvakken. Vanwege hun ligging op het parkeerdek zijn de vakken opgetild voor het wortelpakket en afgebakend met verharde randen waarop je kan zitten. Al het groen vormt de coulissen van het theaterplein, de groene wanden kaderen de blik van de bezoekers en ze creëren een duidelijke entree naar de schouwburg. De beplanting kan in dezelfde vormtaal en sfeer worden doorgezet naar de Promenade, 't Loon en de BSS-campus; de verbindingen worden zichtbaar en bewegingen gestimuleerd. Ook de versmalde entree van de parkeergarage wordt aangekleed met beplanting en een begroeide pergola. Het groen, in verschillende soorten en maten, kleur- bloei- en drachtwijze maakt de seizoenen beleefbaar op het plein. De gekozen beplanting bevordert bovendien de biodiversiteit.

Het Van Grunsvenplein krijgt een mix van inheemse bomen. Bestaande bomen worden zoveel mogelijk behouden of verplant. Forse platanen en lindes worden aangevuld met kleinere, meerstammige soorten die voor accenten zorgen. Ook de trouwboom wordt een markant accent; samen met de vijver garandeert de nieuwe boom een bijzondere trouwfoto. De verschillende afmetingen van de bomen creëren een divers beeld, ze spelen in op de draagkracht van de onderliggende parkeergarage en ze leiden tot een afwisselend doorzicht onder de hoge stammen of juist zicht op ooghoogte bij bomen met een lagere kroon. De bomen langs de flats zorgen voor een transparant beeld, zodat het zicht van de bewoners niet belemmerd wordt.

De plantvakken vormen kleurrijke accenten op het plein. De mix van soorten is aantrekkelijk voor vlinders en bestuivers en dus goed voor de biodiversiteit. De basis van de plantstroken bestaat uit bodembedekkers of, daar waar activiteiten plaatsvinden, kruidenrijk gras. Bij de bushalte of bij de plekken voor urban sports kan je even in het gras liggen. De bodembedekkers worden aangevuld met lage groenblijvende struikklimop en bloemrijke heesters. Zelfs in de winter is het van Grunsven plein dus groen. Nergens vormt de beplanting bosjes; de sociale veiligheid komt niet in gevaar.

Multifunctioneel gebruik

Tussen al het groen verschijnen meerdere druppelvormige plekken voor gebruik en verblijf. Deze ovalen wijken door hun verharding af van de rest van het plein waardoor ze de schaal verkleinen. Het zijn samenhangende pleinplekken binnen één groot plein. Naast de twee open, vrije pleinruimtes zijn ook deze pleinplekken geschikt voor kleine evenementen.

Gedacht kan worden aan dagelijkse ontmoeting, functioneren als bushalte, terrasfunctie, een foodtruck, activiteiten van de Stadstuin of spontane activiteiten.

De plekken zijn allemaal verbonden aan de opgetilde plantvakken met de randen. Deze randen zijn multifunctionele elementen die in wisselende gedaantes overal terugkomen op het plein, ook rond de bestaande vijver. Soms zijn de banden laag, soms hoog zodat je er op kan zitten. Sommige zitranden zijn extra comfortabel door een houten zitting en rugleuning, bijvoorbeeld rond de pleinruimtes voor evenementen en bij de bushalte. Op een enkele plek, bijvoorbeeld voor breakdance, functioneert een dubbele zitrand bovendien als een tribune. De banden spelen ook een rol in het watersysteem van het plein.

De integratie van zitmeubilair in de plantvakken beperkt het aantal inrichtingselementen en zorgt voor rust. Andere inrichtingselementen - prullenbakken, verlichting, fietsnietjes, boomroosters, pergola - sluiten aan op het ingetogen kleuren- en materialenpallet.

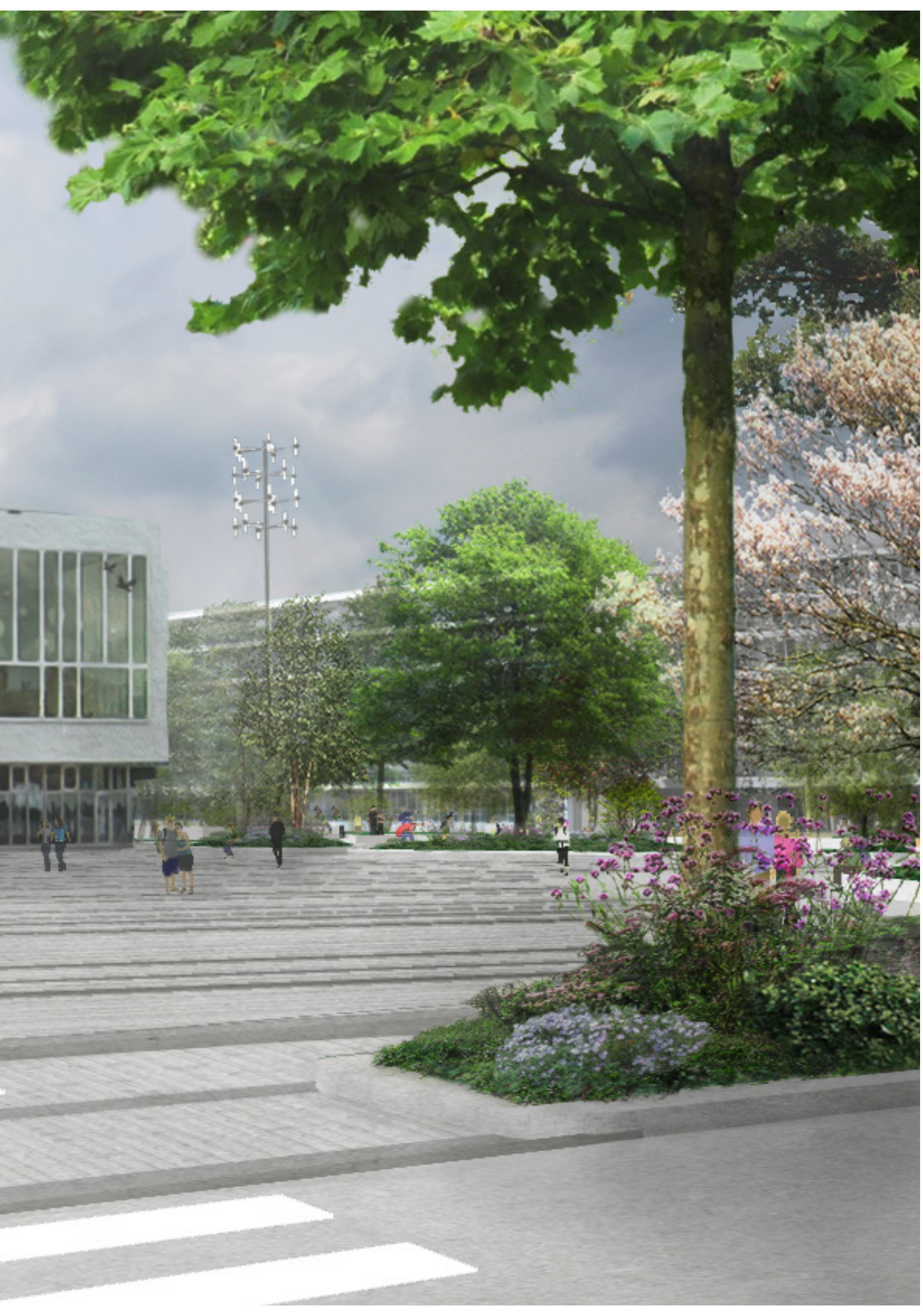
Urban carpet

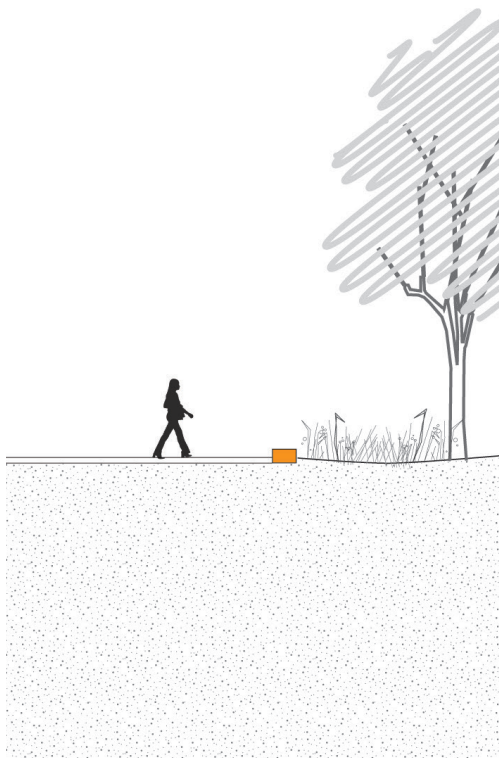
Alle plekken en elementen op het plein zijn met elkaar verbonden door een stedelijk tapijt dat zich uitstrekt van gevel tot gevel en de omringende straten ondergeschikt maakt. De nieuwe inrichting beperkt zelfs de dominantie van de Geerstraat, terwijl de verkeersfunctionaliteit van de weg behouden blijft. Doordat het tapijt over de straten heen reikt, wellicht zelfs inclusief de Promenade, ontstaat er eenheid en samenhang. Het gebied van de grote doorbraak wordt herkenbaar, de geschiedenis van Heerlen leesbaar.

Het tapijt heeft een streepjespatroon opgebouwd met de hergebruikte, donkere koperslakkeien en vlakke betegels in wisselende strookbreedtes en -lengtes. Het ritme van wisselende materialen en texturen zorgt voor een rustige en gebruiksvriendelijke vlakke vloer met een urbane, stoere uitstraling. Watergoten gaan naadloos op in het strakke lijnenspel.

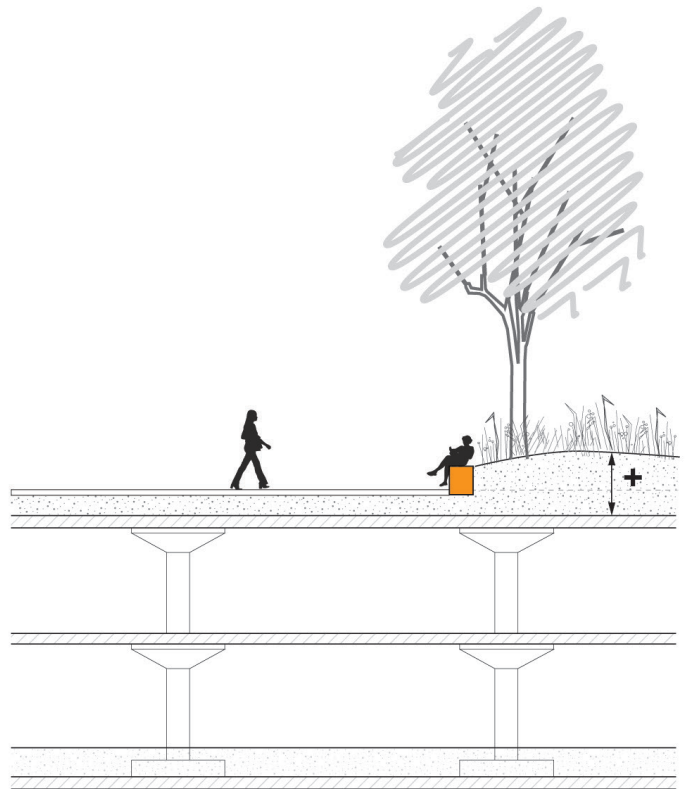
De verharding van de ovale plekken is richtingloos en licht. Daarmee wijken deze plekken af van het gestreepte patroon. Zonder harde afbakening ontstaat zo toch intieme plekken op het plein. De verschillende materialen en vormen zorgen bovendien voor een visuele verkleining van het plein, terwijl het feitelijke gebruiksoppervlak groter wordt, door de versmalde wegen en het tapijt dat zich uitstrekt van gevel tot gevel en zelfs tot op de Promenade. Het Van Grunsvenplein wordt groter dan ooit en tegelijkertijd intiemer, vriendelijker en aantrekkelijker.

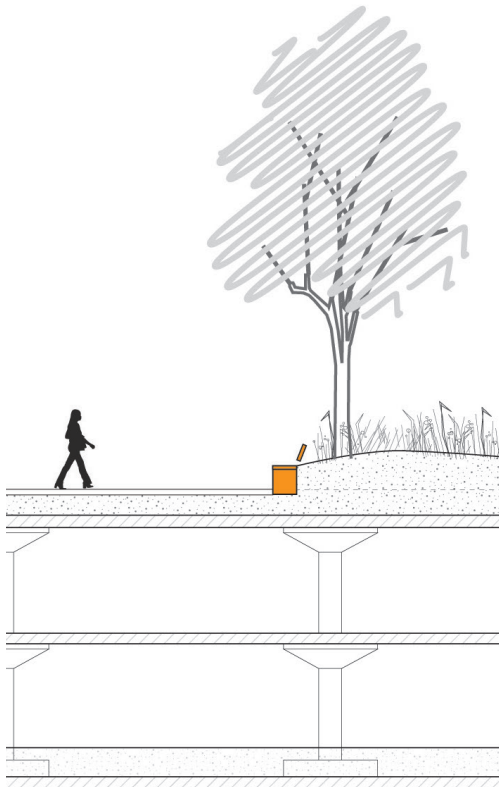

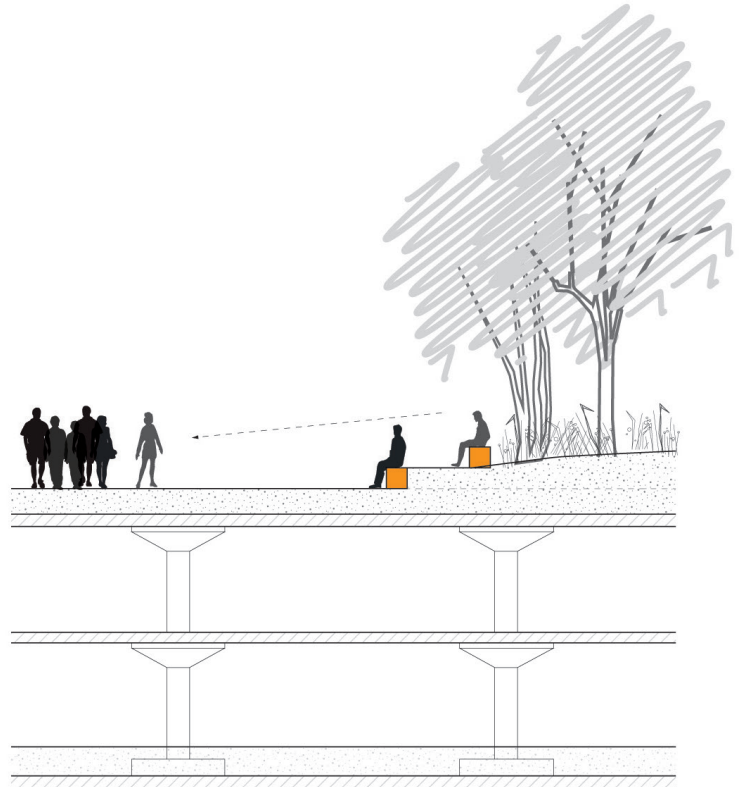
Lage band

Hoge band, zitrand

Hoge band met houten zitting en leuning

Dubbele hoge band, amfitheater

Een plein van de 21e eeuw

Het Van Grunsvenplein houdt rekening met de toekomst. Het ontwerp zet in op hergebruik van materialen, het is klimaatrobust, het bevordert de biodiversiteit alsook een fysieke en mentale gezondheid van de gebruikers.

Het plan beperkt zoveel mogelijk het gebruik van nieuwe materialen en grondstoffen. Bestaande bomen worden behouden of verplant. De koperslakkeien worden opnieuw toegepast. Verharding maakt plaats voor groen. Diverse bestaande inrichtingselementen krijgen een nieuwe kleurcoating en worden hergebruikt op het plein.

Het klimaatrobuste plein treft maatregelen tegen hittestress, wateroverlast en uitdroging. Ontharding maakt plaats voor circa honderd nieuwe bomen. Een ingenieus watersysteem houdt het water vast voor de plantvakken en voert het vertraagd af. Ook onder de boomvakken wordt het regenwater gebufferd, zodat het watergebruik reduceert.

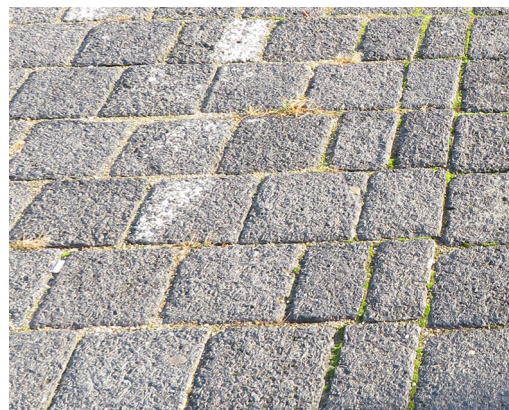
Het autovrije plein stimuleert duurzame vormen van mobiliteit door de aanwezigheid en toegankelijkheid van de bushalte en door het plaatsen van extra fietsnietjes.

De plantkeuze van veel verschillende inheemse en lokale soorten is aantrekkelijk voor vogels, vlinders en bestuivers.

Het nieuwe plein biedt voor jong en oud en voor verschillende doelgroepen aanleidingen voor verblijf, vertier, beweging en contact. Het plein is sociaal inclusief. De nieuwe verharding is vlak en heeft voldoende contrast met de bestaande verharding voor slechtzienden.

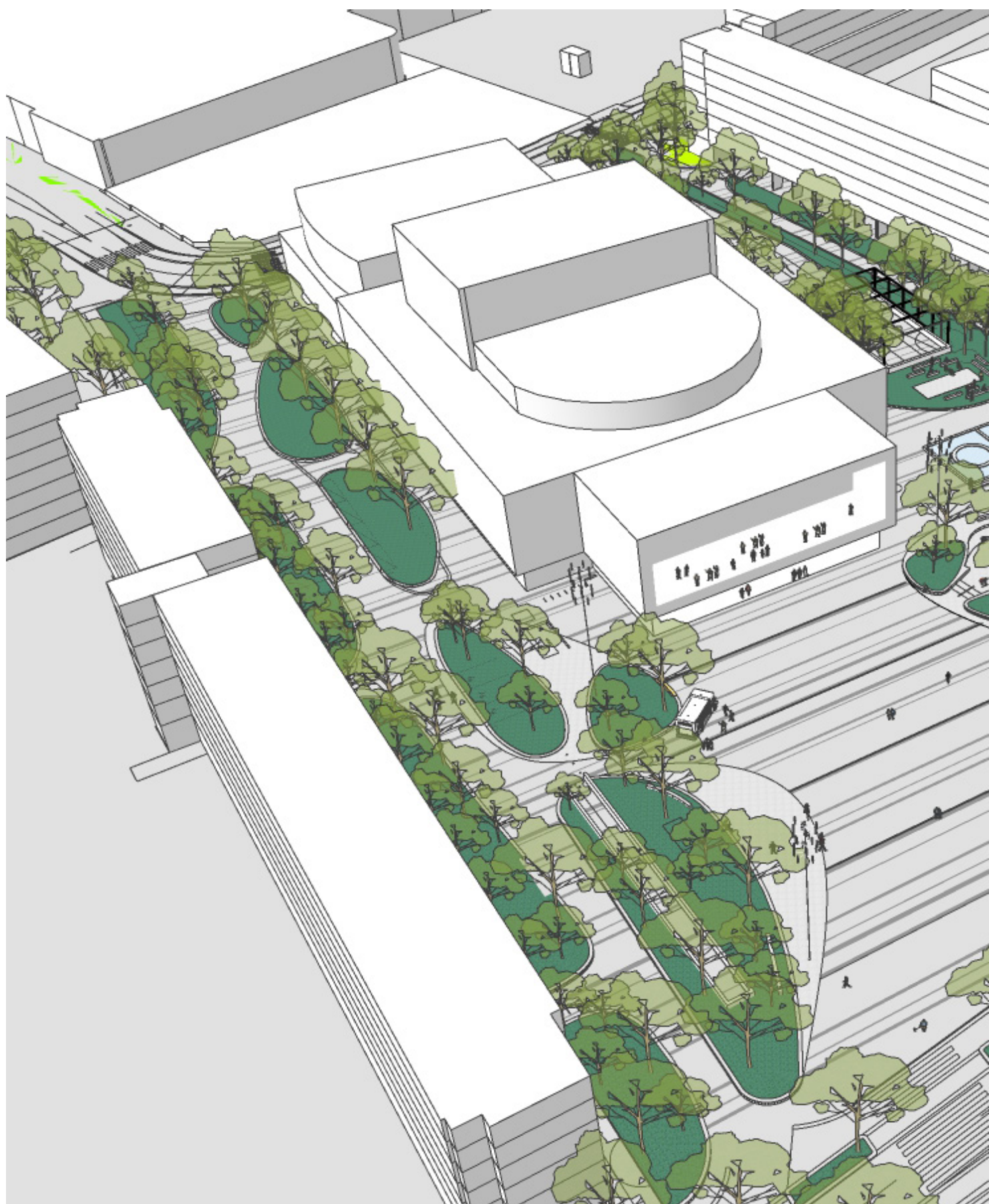
Voor mindervaliden zijn parkeerplaatsen voorzien, dichtbij de entree van het theater.

Alle duurzaamheidsmaatregelen samen maken het Van Grunsvenplein een plein van zijn tijd. Zoals het ooit aansloot op de idealen van de jaren zestig, de Grote Doorbraak, zo is het desolate, stevige plein straks een groene oase met een stedelijke dynamiek, een plek waar alle inwoners van Heerlen zich thuis zullen voelen.

BURGEMEESTER VAN GRUNSVENPLEIN

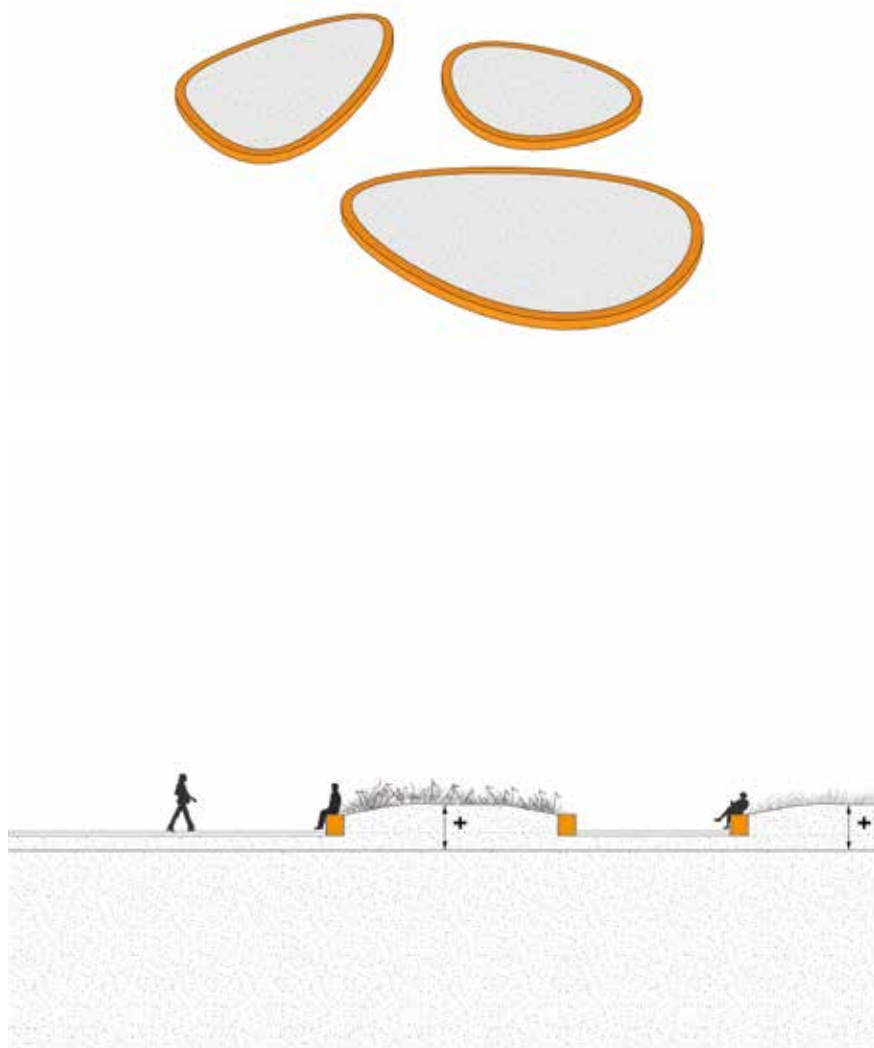
Definitief ontwerp

Plankaart en ontwerpprincipes

PRINCIPES VERHOOGDE PLANTVAKKEN

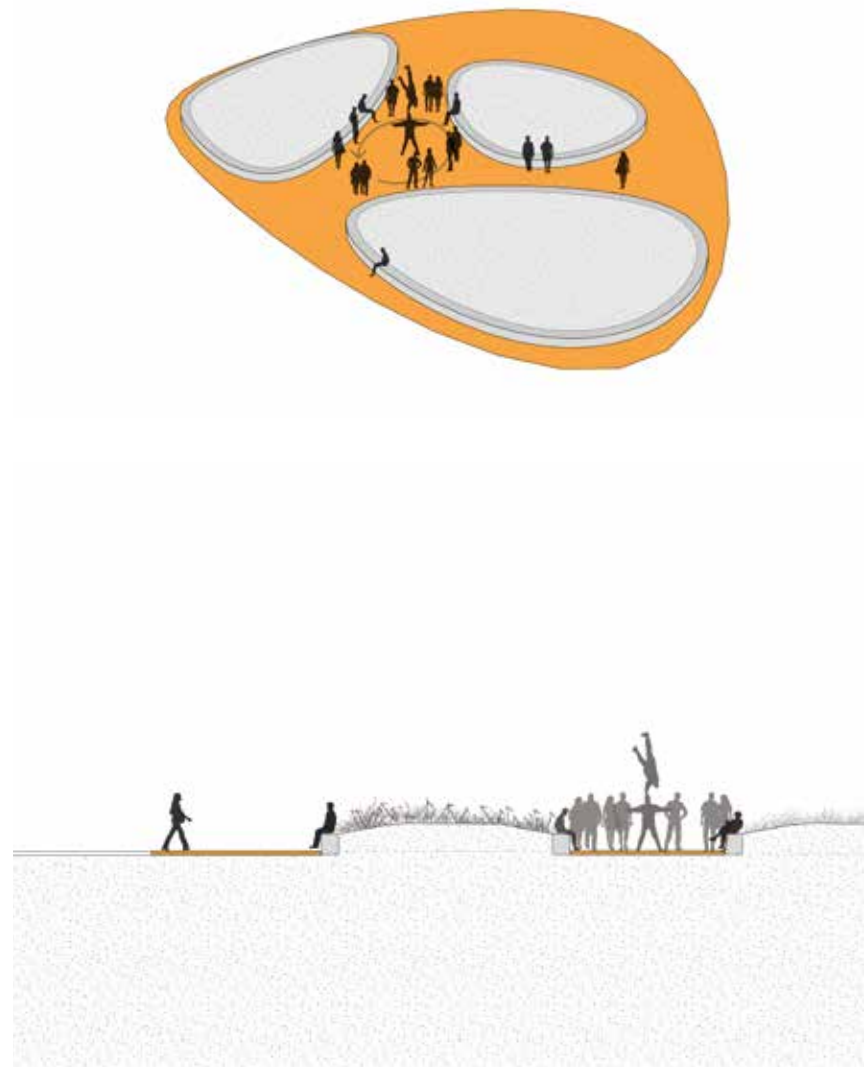
Verhoogde band

- 50cm breed, 45cm boven maaiveld
- toepassing: op parkeerdek
- ophogen voor voldoende grondpakket bomen op dek
- 'urban' zitrand

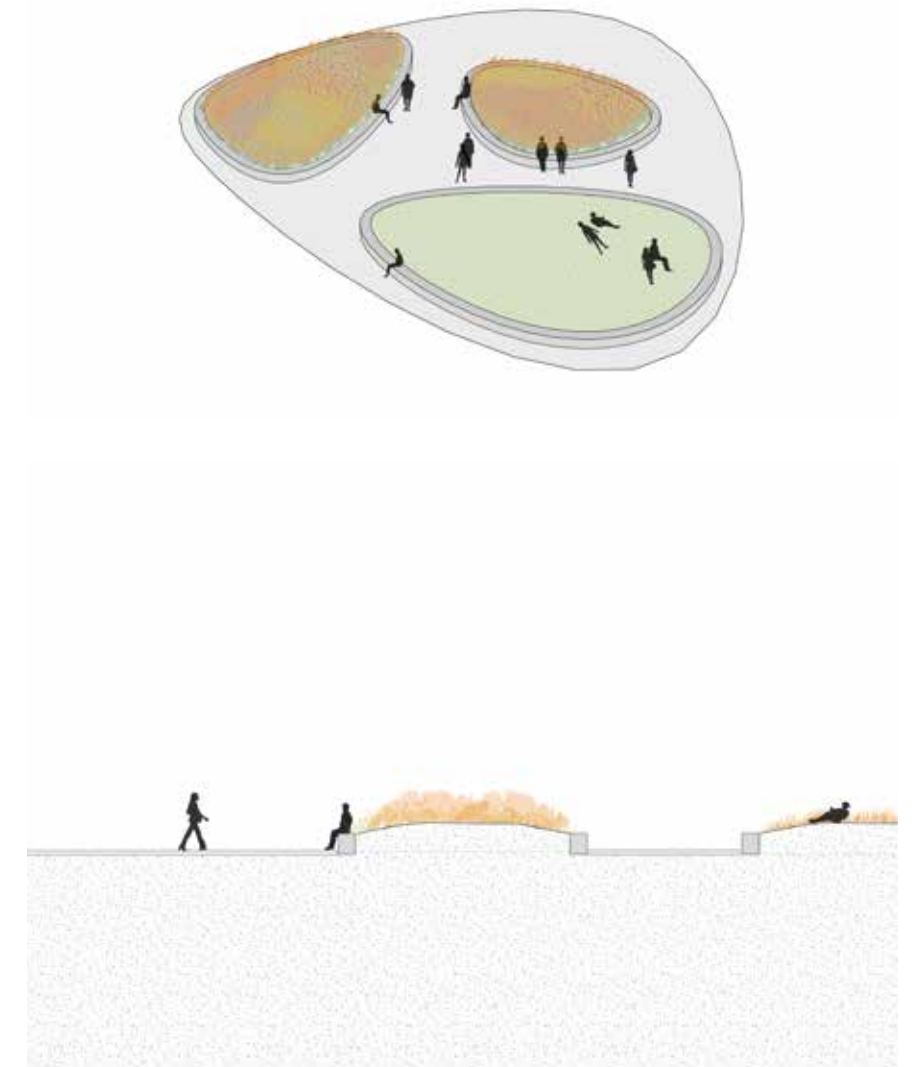
Contour rondom

- gestort beton
- bindt de ovalen tot een 'plek'
- verkleint de schaal van het totale plein
- á niveau met de pleinverharding, geen obstakels

Groene invulling

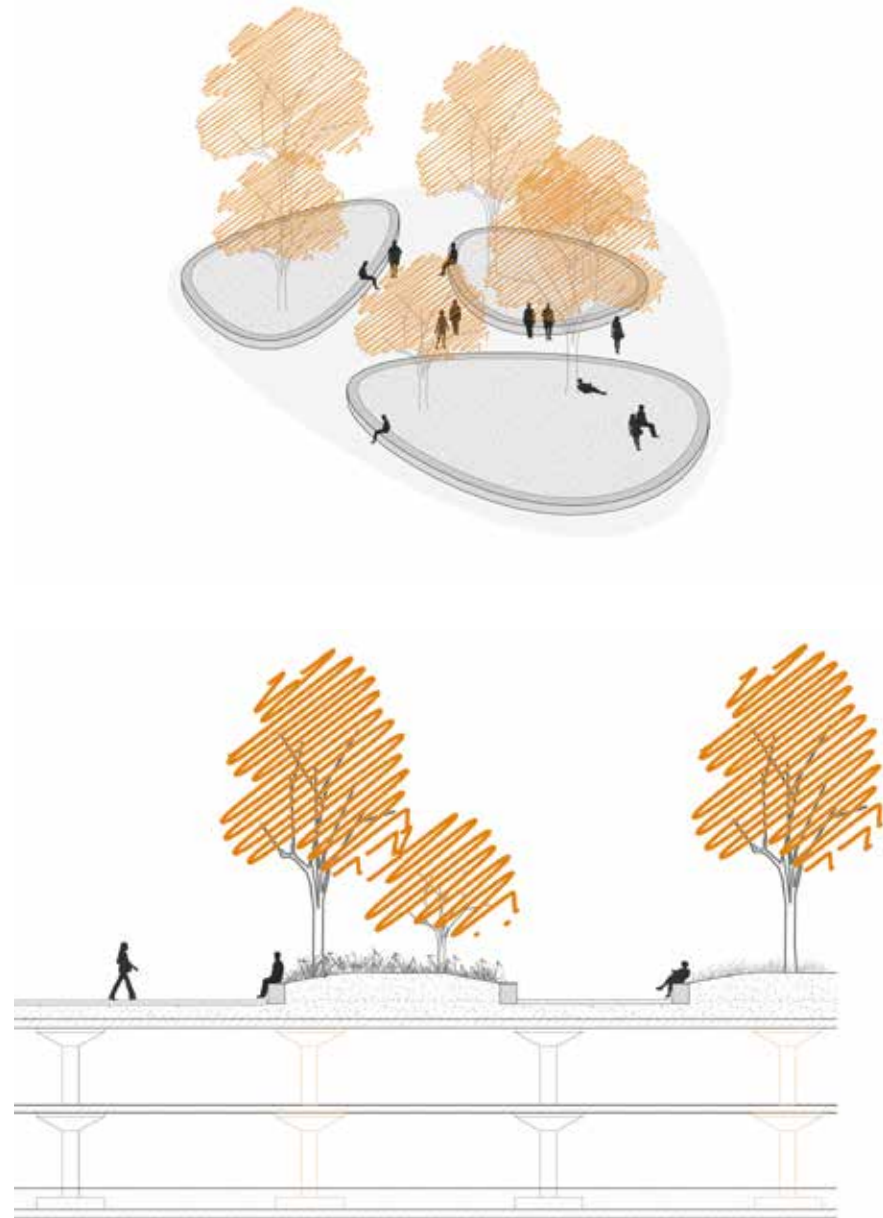
- gazon of vaste planten
- aantrekkelijk beeld, klimaatadaptatie
- vaste planten: kleur, geur, biodiversiteit
- gazon: liggen, zitten, chillen, picknick

PRINCIPES VERHOOGDE PLANTVAKKEN

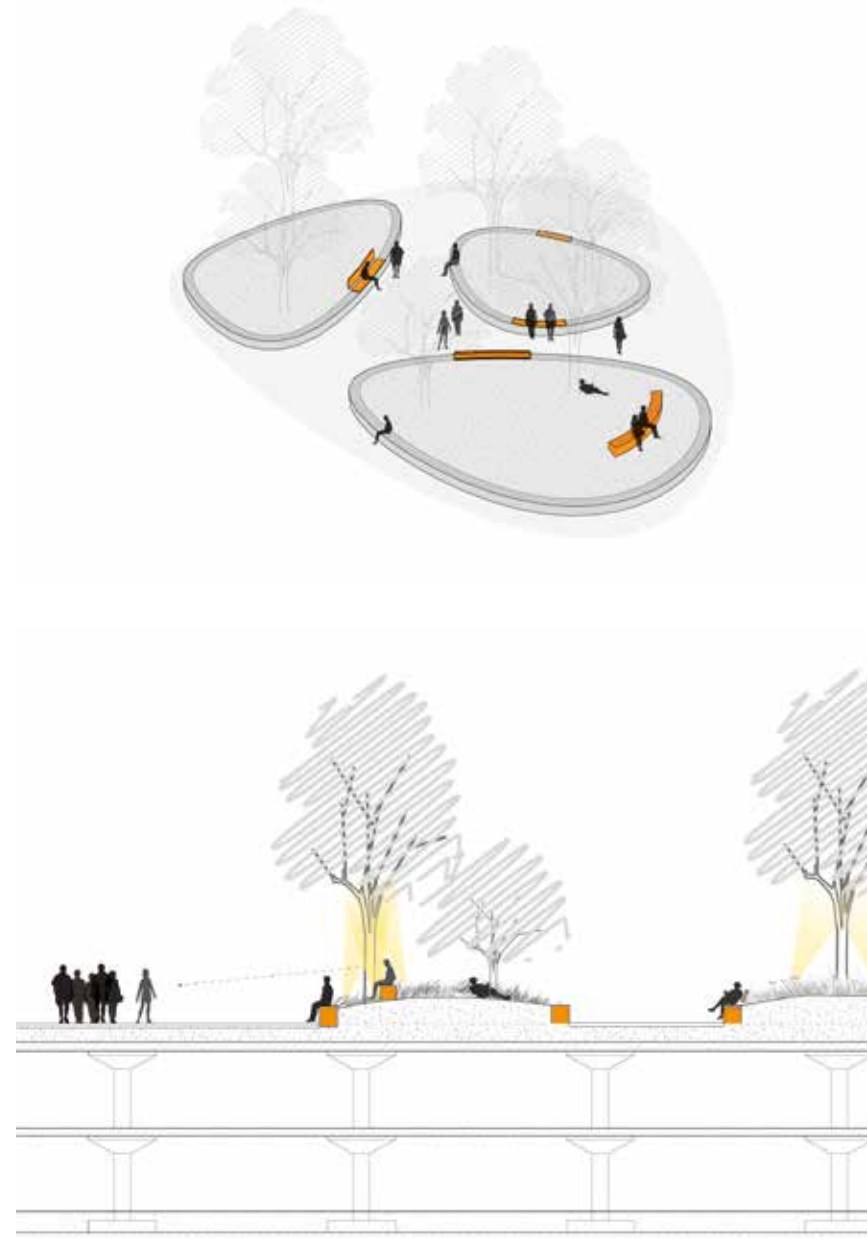
Bomen

- diverse (inheemse) soorten en maten bomen en heesters
- groen beeld, menselijke schaal, beschutting, klimaatadaptatie, schaduw
- bomen van de eerste orde altijd boven kolom
- bomen niet te dicht op de rand vanwege belasting

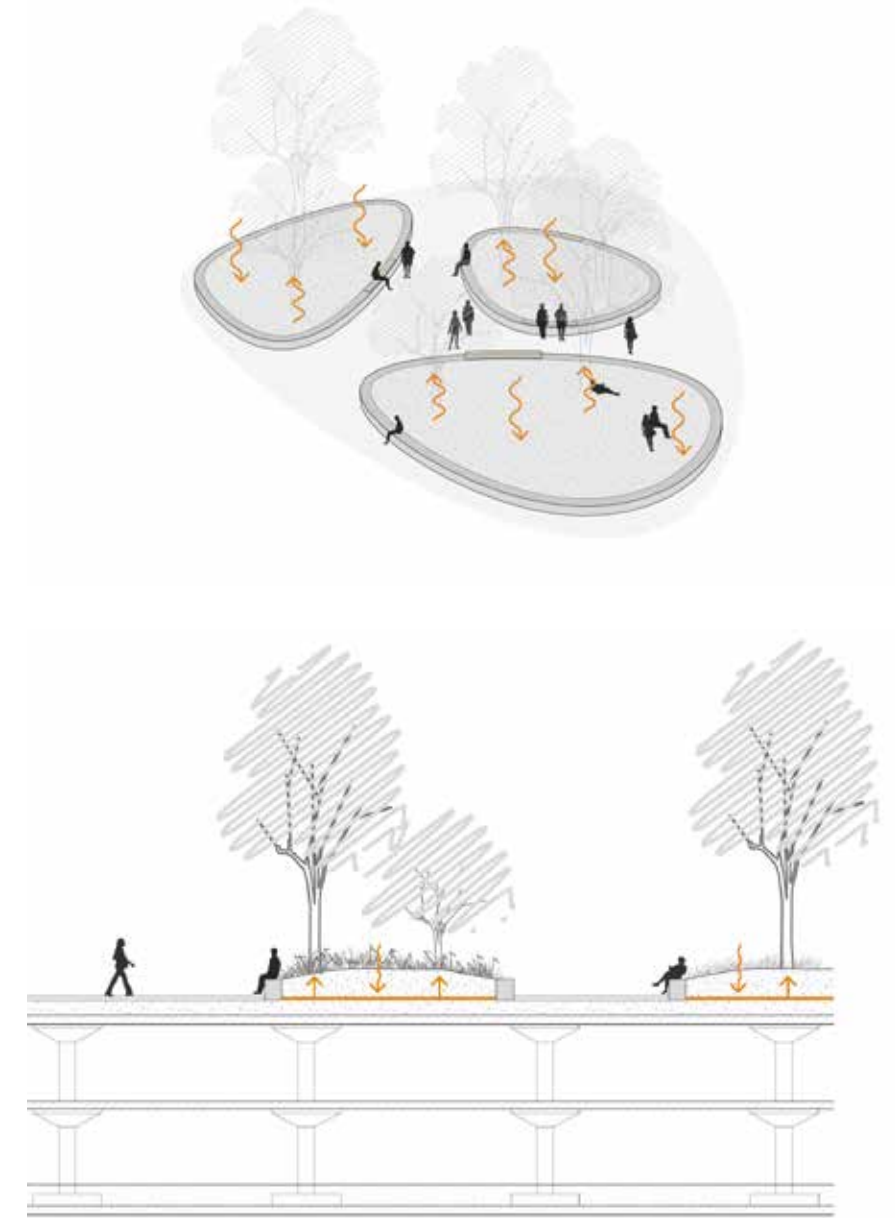
Bankjes en verlichting

- familie van houten bankjes met
- extra betonnen zitrand als amfitheater
- stimulans diverser gebruik, extra comfort
- grondspots verlichten bomen, geven intieme sfeer
- led-strips in bankjes voor strijklicht ter orientatie

Infiltratiekratten

- permavoidkratten onder de ovalen
- waterberging/ klimaatadaptatie
- waterbuffer voor bomen in droge tijden

VERBIJZONDERINGEN MEUBILAIR

Houten zitting

Houten zitting en rugleuning

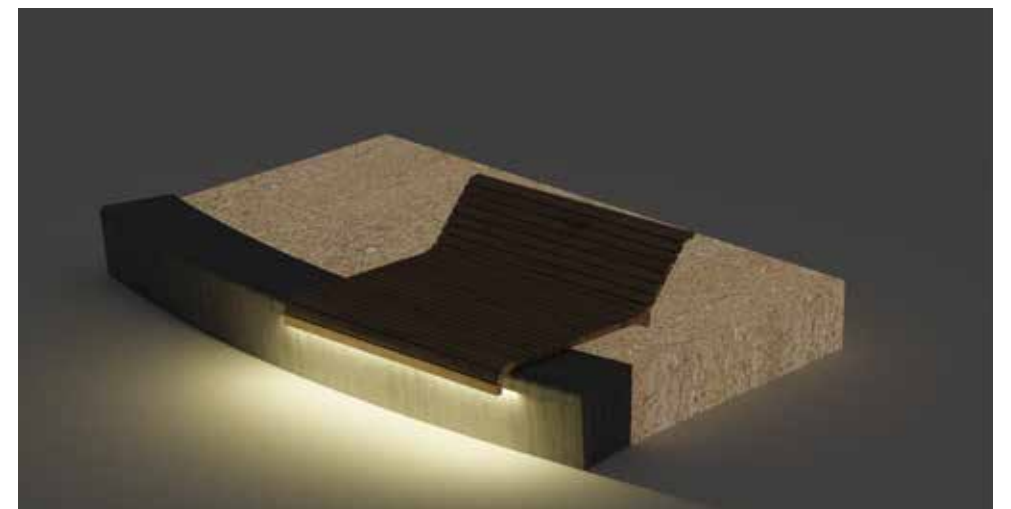
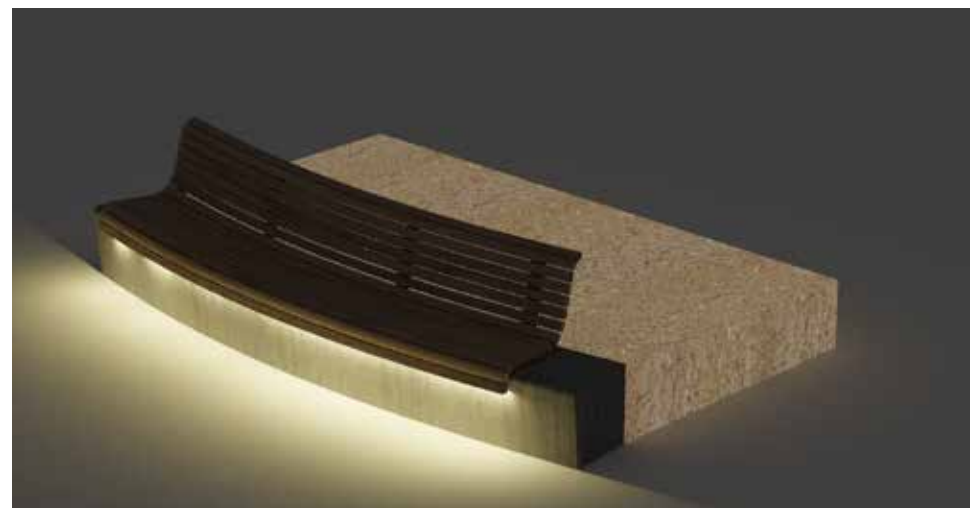
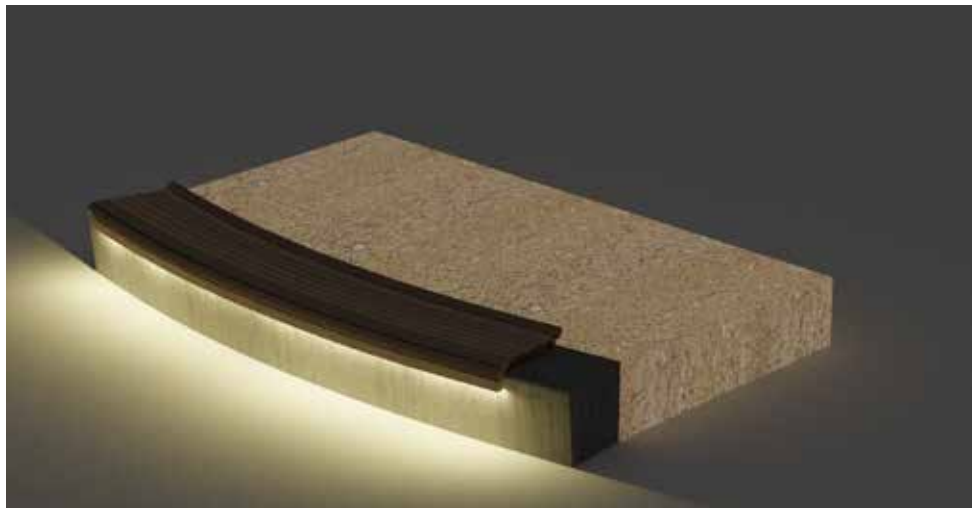
Houten zitting met kleine tafeltjes voor b.v. schaakpartij

Loungebank

Geïntegreerde led-strip onder zitting

IMPRESSIES GEERSTRAAT NOORD RICHTING APOLLOLAAN

IMPRESSIE VIJVER RICHTING PROMENADE

IMPRESSIES GEERSTRAAT NOORD RICHTING APOLLOLAAN

BURO LUBBERS

landschapsarchitectuur & stedenbouw

